

Πηγή:	ΒΗΜΑ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ	Σελ.: 1,121-123	Ημερομηνία έκδοσης:	24-11-2019
Επιφάνεια:	2845.04 cm ²	Αρθρογράφος:	Κυκλοφορία:	55380
Θέματα:	ΒΙΒΛΙΑ, ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ			

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

*«Αυτά τα παιδιά που πετάνε τις μολότοφ
τα λυπάμαι γιατί δεν έχουν καμία ιδεολογία»*

ΛΑΜΠΡΙΝΗ ΚΟΥΖΕΛΗ, **ΒΙΒΛΙΑ**, ΣΕΛΙΔΕΣ 2-3

Συνέντευξη

Αλκη Ζέη

Η μεγάλη κυρία
της παιδικής λογοτεχνίας
μιλά στο «Βήμα» με
αφορμή το πρόσφατο
βιβλίο της «Ενα παιδί
από το πουθενά»

σ. 2-3

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ: ΛΙΖΥ ΚΑΡΦΩΗ

Αλκη Ζέη

«Αυτά τα παιδιά που πετάνε τις μολότοφ τα λυπάμαι»

Η αειθαλής ελληνίδα **συγγραφέας**
μιλά στο «Βήμα» για τη γραφή,
την Αριστερά, το Πολυτεχνείο, την
Ελλάδα και την Ευρώπη

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΣΤΗ
ΛΑΜΠΡΙΝΗ ΚΟΥΖΕΛΗ

«Είχε έρθει στην Αθήνα ο **Τζο Νέομπο** για μια εκδήλωση, το 2015 ήταν, νομίζω. Πήγα να τον δω κι όπως εμφανίστηκε από τα παρασκήνια κάνοντας μια χορευτική φιγούρα, σαν να ήθελε να κάνει μια τούμπα στον αέρα, και μετά, όπως τον έβλεπα να μιλάει, έτσι ξανθό, με το τσουλούφι, άρχισα να φαντάζομαι ένα αγοράκι μικρό και ξανθό, και η εικόνα μου έμεινε». Έτσι γεννήθηκε ο δεκάχρονος Ικαρος Λαμπρίδης, ο πρωταγωνιστής του νέου της βιβλίου (*Ενα παιδί από το πουθενά*, **Μετάξιμο**, 2019), ένα παιδί χωρίς γονείς, που ζει στην Αθήνα της εποχής μας με την απόμακρη θεία του, την Ελένη Ιοκάστη Καποδίστρια. Είναι το πρώτο **βιβλίο** μετά τα αυτοβιογραφικά *Με μολύβι φάμπερ νούμερο δύο* (2013) και *Πόσο θα ζήσεις ακόμα, γιαγιά* (2017) που δεν αναφέρεται σε πρόσωπα δικιά της, γνωστά της. Μπορεί να υπάρχουν εκεί ένας Νώντας και μια Βάσω, μια Ελένη, ονόματα των εκδοτών και των συνεργατών της στο **Μετάξιμο**, κι ένας Πλάτων, όπως ο μαθηματικός θεός της Πλάτων, ο σύζυγος της Διδώς Σωτηρίου, αλλά τα πρόσωπα είναι φανταστικά.

Βρισκόμαστε στο σαλόνι της Αλκης Ζέη, στο διαμέρισμά της στη λεωφόρο Αλεξάνδρας. Η ροζ μπλούζα της ταιριάζει με το χρώμα των νυχτών της και η μεγάλη γιαγιά της ελληνικής παιδικής λογοτεχνίας, που έχει συμπληρώσει τα ενενήντα τέσσερα χρόνια της, διαπνέει απαράλλαχτη την κοφτερή ματιά και τον κοφτό, σαφή λόγο της. Μετά τον Νέομπο, ήρθαν άλλες εικόνες. «Δεν κρατάω σημειώσεις. Συνήθως σκέφτομαι τη σκηνή που θα γράψω κινηματογραφικά. Ίσως σ' αυτό με έχουν βοηθήσει οι σπουδές κινηματογράφου στο Ινστιτούτο της Μόσχας στο Τμήμα Σεναριογραφίας. Βλέπω πώς είναι ντυμένο το πρόσωπο, τον δρόμο... Αν δεν τοποθετήσω τα πρόσωπα κάπου, δεν μπορώ να ξεκινήσω». Κι έπειτα αρχίζει να γράφει στον υπολογιστή της. Χρησιμοποιεί υπολογιστή από το 2002. Ο Ικαρος του **βιβλίου** φοράει τζιν χωρίς οκισίματα και ξέφτια και μένει στο Παγκράτι. Του κάνουν μπουλινγκ στο σχολείο, και λαχταρά μια οικογένεια, γονείς και θείους «και καθώς δεν έχει οικογένεια, αισθάνεται την ανάγκη να τη φτιάξει με πρόσωπα που γνωρίζει και

που είναι γύρω του όπως ένας άστεγος και ο γυμναστής του».

Η θεία του είναι πιο τρυφερή με τον παπαγάλο του σπιτιού παρά με τον ίδιο και τις Πέμπτες καλεί τις φίλες της στο σπίτι για μπιρίμπα. Είναι της γενιάς του Πολυτεχνείου, συμμετείχαν όλες στην εξέγερση του 1973. Η εικόνα τους δεν ταιριάζει με τη στερεότυπη εικόνα του εξεγερμένου φοιτητή και ο Ικαρος απορεί. Πολλές σελίδες του βιβλίου είναι αφιερωμένες στο Πολυτεχνείο. Είναι μόλις λίγες μέρες μετά την εφετηνή επέτειο της 17ης Νοεμβρίου και τα γεγονότα στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών. Η Αλκη Ζέη τα έχει παρακολουθήσει από τις εφημερίδες και την τηλεόραση.

Πολυτεχνείο και Αριστερά

«Δεν μπορεί να γίνει σύγκριση με το '73», σχολιάζει. «Τότε στο Πολυτεχνείο ήταν παιδιά άσπλα που είχαν απηυδύσει με τη δικτατορία και πραγματικά αγωνιζόνταν για

Στη Ρώμη

Με τον Γ. Σεβαστιάκογλου και τα παιδιά τους - 1967, αυτοεξοριστοί στο Παρίσι

«Την εποχή της πτώσης του Τείχους του Βερολίνου δεν πιστεύαμε ότι είχε πτηθεί η Αριστερά, ελπίζαμε ότι γεννιόταν κάτι νέο, αριστερό πάλι, αλλά σε καινούργιες βάσεις»

«Δεν έρχονται πολιτικοί πρόσφυγες, πρόσφυγες πολέμου από τη Συρία αλλά οικονομικοί μετανάστες χωρίς σταματημό. Δεν ξέρεις πού θα καταλήξει όλο αυτό και δεν βλέπω την Ευρώπη να είναι πολύ πρόθυμη να βοηθήσει». Και η ελληνική κοινωνία; «Δεν είναι έτοιμη να δεχτεί το κύμα αυτό γιατί βλέπει όλον αυτόν τον σωρό. Είναι δύσκολο να αφομοιωθούν οι οικονομικοί μετανάστες από μια κοινωνία που δεν είναι σε καλή οικονομική κατάσταση. Ας μπορούσαν να φύγουν όσοι θέλουν για τη Γερμανία και αλλού και ας έμεναν οι πρόσφυγες της Συρίας. Τα παιδιά σιγά σιγά θα πήγαιναν στα σχολεία, οι γονείς θα μάθαιναν τη γλώσσα, θα ενσωματώνονταν». Κάπως όπως όταν έφυγε η ίδια, πολιτική πρόσφυγας στην πρώην Σοβιετική Ένωση, με τον άντρα της Γιώργο Σεβαστιάκογλου. «Μας περιέβαλψαν, μάθαμε τη γλώσσα, πήγαμε στα πανεπιστήμια, μας βοήθησαν. Βέβαια ήταν ομοειδέατες, κι αυτό είχε σημασία».

«Μήπως είναι γκέι»;

Τα παιδιά πειράζουν τον Ικαρο στο σχολείο: «Μήπως είναι γκέι με αυτό το μαλλί»;». Θα έγραφε ένα βιβλίο για την αναζήτηση της σεξουαλικής ταυτότητας, ένα θέμα που συζητείται πολύ σήμερα, η Αλκη Ζέη: «Το αναφέρω γιατί με έχει απασχολήσει, αλλά δεν το μιλώ για γράψω γιατί νομίζω ότι ως κοινωνία δεν έχουμε δει ουσιαστικά το ζήτημα και δεν είμαστε ώριμοι για να μιλήσουμε γι' αυτό στα παιδιά. Ένα παιδί μπορεί να είναι ευτυχισμένο σε μια οικογένεια με γονείς του ίδιου φύλου αλλά πώς το αντιμετωπίζει η κοινωνία γύρω που είναι διαφορετική; Με ενδιαφέρει το θέμα, αλλά δεν το γνωρίζω σε βάθος και δεν ξέρω πώς να το χειριστώ». Η πολιτική ορθότητα δεν την απασχολεί, «πολιτική ορθότητα για μένα είναι αυτό που θεωρώ εγώ σωστό». Σε άλλες εποχές, το δικό της Καπλάνι της βπρίνας ήταν απαγορευμένο στα σχολεία για καιρό, «γιατί πίστευαν, αριστεροί και δεξιοί, ότι δεν μπορούμε να μιλάμε στα παιδιά για τη δικτατορία του 1936». Σήμερα, μεταφρασμένο σε περισσότερες από τριάντα τρεις γλώσσες είναι το βιβλίο που της άνοιξε τον δρόμο στο εξωτερικό.

Τα παιδιά και τα βραβεία

Εκείνο που της δίνει μεγάλη ικανοποίηση είναι η διαρκής επαφή με τα παιδιά. Στην Κύπρο, όπου ο *Μεγάλος Περίπατος του Πέτρου* ήταν επί τριάντα χρόνια σχολικό αναγνωστικό, όταν ανέβηκε στο σανίδι από τον Θεατρικό Όργανισμό Κύπρου ήταν χειροπιαστή στην αίθουσα η συγκίνηση δυο γενιών που είχαν μεγαλώσει με το βιβλίο. Η Ζέη έκανε πάντα επισκέψεις σε σχολεία και είναι αυτό που της λείπει τα τελευταία χρόνια που η υγεία της δεν της το επιτρέπει. Την επισκέπτονται όμως μαθητές σχολείων στον *πολυχώρο του Μεταίχμιου* ή μιλάνε μαζί τους μέσω Skype. Πόσο έχει αλλάξει αυτό το αναγνωστικό κοινό μέσα στα χρόνια; «Λένε ότι τα παιδιά δεν διαβάζουν, κι είναι αλήθεια, εκτός αν έχουν κάποιον καλό δάσκαλο που με κόπο τα μάθει να αγαπούν το διάβασμα. Αλλά μη νομίζετε ότι παλιότερα ήταν διαφορετικά τα πράγματα. Παλιότερα διάβαζαν πολύ λιγότερο, τώρα γνωρίζω μεγαλύτερη ανάπτυξη το παιδικό βιβλίο». Εκείνη μεγάλωσε με τις σειρές του Ελευθερουδάκη και του Δημητράκου, τα παιδικά του Νεονόπουλου και της Δέλας, και μετά με μεταφράσεις του Ντίκενς και του Δον Κιχότ. «Μετά τη Μεταπολίτευση όλα τα εκδοτικά κυκλοφορούν παιδικά βιβλία, ιδίως για πολύ μικρά παιδιά. Δεν είναι όλα καλά, αλλά μέσα στην πληθώρα υπάρχουν και πολύ καλά βιβλία για παιδιά, από νέους συγγραφείς που περνούν σύγχρονα θέματα». Σημαντικός παράγοντας για την καλλιέργεια της φιλαναγνωσίας στα παιδιά επμένει πάντοτε πώς είναι ο δάσκαλος: «Τα παιδιά που θέλουν να με συναντήσουν είναι τα παιδιά που διαβάζουν, γιατί οι δάσκαλοί τους τα έχουν σπρώξει στο βιβλίο».

να πέσει. Δεν καταλαβαίνω γιατί στην επέτειο του Πολυτεχνείου πρέπει να γίνονται επεισόδια. Αυτά τα παιδιά που πετάνε τις μολότοφ, που καίνε τα αυτοκίνητα, που σπάνε τις βιτρίνες τα λυπάμαι, γιατί δεν έχουν καμία ιδεολογία. Νομίζουν ότι αυτό είναι επανάσταση, να σπάσω μια βιτρίνα, ένα αυτοκίνητο. Και τι θα γίνει; Τότε οι φοιτητές πραγματικά πίστευαν ότι θα πέσει η δικτατορία, όπως και έγινε». Κυρίως το Πολυτεχνείο ήταν «ένα γεγονός ενωτικό, που ανήκει σε όλες τις παρατάξεις». Μνημένη στην Αριστερά η ίδια από τα παιδικά της χρόνια, με τη Διδώ Σωτηρίου μέσα στο σπίτι, πέρασε το μεγαλύτερο μέρος της ζωής της ως πολιτική πρόσφυγας στη Σοβιετική Ένωση και μετά αυτοεξορίστη στο Παρίσι. Στην προηγούμενη κυβέρνηση την μπερδεύε «πώς ένα αριστερό κόμμα μπορεί να είναι τόσο σφιχτά δεμένο στην κυβέρνηση με το ΑΝΕΛ». Στην περίοδο του δημοψηφίσματος τάχθηκε με το «Ναι». Ένας παλιός σύντροφος της έγραψε με μίελ «Αλκη, είναι δυνατόν;». «Με θεώρησαν αποστάσιμα», λέει, «αλλά, όταν ύστερα από λίγο καιρό είπαν και αυτοί το "Ναι", δεν άκουσα συγγνώμη». Η ίδια θεωρεί πάντα τον εαυτό της αριστερό. Τριάντα χρόνια ακριβώς μετά την πτώση του Τείχους του Βερολίνου θυμάται πώς τότε «δεν πιστεύαμε ότι είχε ηττηθεί η Αριστερά αλλά ελπίζαμε ότι γεννιόταν κάτι νέο, αριστερό πάλι, αλλά σε καινούργιες βάσεις. Τώρα βλέπεις ότι όλα έχουν διαλυθεί κι εκείνη που μένει σταθερή είναι η κλασική Αριστερά, αλλά δεν μπορώ να καταλάβω πώς ένα κομμουνιστικό κόμμα δεν μπορεί να αντιληφθεί ότι τα πράγματα δεν είναι όπως την εποχή του Στάλιν, να μείνει εκεί, χωρίς καμιά ανανεωτική διάθεση».

Πρόσφυγες τότε και τώρα

Πέρα από το Πολυτεχνείο, στο νέο της βιβλίο καταπάνεται με τρέχοντα θέματα, το μπουλινγκ στο σχολείο, τον ρατσισμό, την ξενοφοβία των γονιών απέναντι σε μαθητές-προσφυγόπουλα, αλλά και τη συγκινητική αλληλεγγύη, τον εθελοντισμό. Το κύμα μεταναστών και προσφύγων προς την Ελλάδα «μας το κάνει η Τουρκία για τιμωρία», σχολιάζει.

ΑΛΚΗ ΖΕΗ
Ένα παιδί από το πουθενά
Εκδόσεις Μεταίχμιο, 2019
σελ. 176, τιμή 12,20 ευρώ

Στη Βενετία το 1953

Αφιέρωμα στην Αλκη Ζέη με τίτλο «Ο μεγάλος περίπατος της Αλκης» θα πραγματοποιηθεί την Τρίτη 3 Δεκεμβρίου, στις 19.00, στην αίθουσα «Δημήτρης Μπρόπουλος» του Μεγάρου Μουσικής Αθηνών (Βασ. Σοφίας και Κόκκαλη 1). Θα μιλήσουν: η βυζαντινολόγος-ακαδημαϊκός Ελένη Γλύκατζη-Αρβελέρ, *η συγγραφέας* Αγγελική Δαρλάση, ο σκηνοθέτης Βασίλης Παπαβασιλείου, ο ποιητής Τίτος Πατριώσης, η νεοελληνίστρια Βίκυ Πάτσιου, ο δημοσιογράφος Πάυλος Τσίμας και η εκπαιδευτικός-συγγραφέας Αντίπη Φραντζή. Από το βιβλίο θα διαβάσουν οι μαθητές Κωνσταντής Αλεξόπουλος, Χρύση Ζούλα και Βασιλική Ρεμούνδου.

Αλλά και στη δική της πορεία οι δάσκαλοί της στη Σχολή Αθδονοπούλου ήταν εκείνοι που αναλήφθηκαν και ενθάρρυναν το συγγραφικό της ταλέντο. «Δασκάλους και παιδικές βιβλιοθήκες σε κάθε σχολείο χρειάζεται το παιδικό βιβλίο», συστήνει βάσει εμπειρίας. Και ναι, ένας οργανισμός βιβλίου όπως ο πρώην ΕΚΕΒΙ μπορεί να βοηθήσει, να οργανώσει τα πράγματα, «υπάρχει μεγάλη γραφειοκρατία, έχει τύχει να πάμε σε σχολεία και να μην μπορούσαμε να δούμε τους μαθητές γιατί ο διευθυντής δεν είχε ζητήσει ή δεν είχε λάβει τη σχετική άδεια». Με μια μακρά καριέρα στο παιδικό βιβλίο, τιμημένη από την Ακαδημία Αθηνών για το σύνολο του έργου της, επίμη διδάκτωρ πανεπιστημιακών σχολών και με πολλά βραβεία παιδικής λογοτεχνίας στο βιογραφικό της, αισθάνεται ικανοποιημένη άραγε από την αναγνώριση που έχει; «Ναι, θα έπρεπε να είμαι», απαντά, «κι ύστερα από μικρή παύση, αλλά μου φαίνεται παράξενο που κανένα μυθιστόρημά μου δεν έχει πάρει Κρατικό Βραβείο». Πιστεύει στα βραβεία; «Οχι απόλυτα, γι' αυτό και δεν με απασχολεί πολύ». Το αρχείο της, τακτοποιημένο από τη σκηνοθέτρια Μαργαρίτα Μαντά, δημιουργό του ντοκιμαντέρ «Ο μεγάλος περίπατος της Αλκης» (2017), με κριτικές, συνεντεύξεις, αλληλογραφία, φωτογραφίες, περιμένει τους μελετητές. Εκείνο που περιμένει τώρα η Αλκη είναι η επόμενη συνάντησή με τους μαθητές, μετά τις γιορτές των Χριστουγέννων. Τι εύχεται για τον νέο χρόνο; «Να ζουν οι άνθρωποι καλύτερα, γιατί τότε μπορούν να δημιουργήσουν». Όσο για τον εαυτό της, εύχεται «Να είμαι καλά». Την ενοχλεί που δεν μπορεί να βγει ασυνόδευτη όπως πριν από τρία χρόνια, που μένει αρκετά πια στο σπίτι. Κι έτσι διαβάσει πολύ. Στη βιβλιοθήκη δίπλα της δερματοδότης εκδόσεις με τα άπαντα του Γκόγκολ, του Τσέχοφ, του Ντοστογιέφσκ, του Τολστόι. Ξαναδιάβασε την Άννα Καρένινα στα ρωσικά. «Τα θυμήθηκα λίγο λίγο», λέει και την αφήνω, στην παράτα του Σεβαστιάκογλου, του Κουν, της Ζωρζ Σαρή, που την κοιτούν από τις πάμπολες φωτογραφίες γύρω της, όχι να αναπολεί το παρελθόν αλλά να κοιτάει το μέλλον μαζί με τα παιδιά και τα εγνότια της.